Plató

Context històric

Segle V → progrés i desenvolupament a Atenes, periode d'esplendor amb Pericles

Pericles → Democràcia → Importància de la dialèctica (retòrica)

Necessitat de millorar l'educació per fer-la més eficaç per intervenir en l'àmbit polític.

Sofistes → Mestres de retòrica

Relativisme → respecte de la tradició filosòfica precedent: confluència de diferents teories cosmològiques → escepticisme

durant el periode antropològic → diversitat d'opinions en el debat social i polític.

Conseqüència: subjectivisme, escepticisme, utilitarisme, humanisme...

Protàgores y Gòrgies són els principals representants de la sofística.

Sòcrates y Plató s'oposen a la sofística → veritat, universal, ciència

Tant un com els altres persegueixen l'educació del ciutadà, però des de plantejaments oposats.

Sòcrates → Universal = concepte dins de la ment (conceptualisme)
Plató → Universal = Idea absoluta (existència objetiva en el món intel·ligible)

Preguntes 1 i 2

Conceptes:

Universal	Arjai	Oligarquia
Particular	Dianoia	Democràcia
Idea	Mathematikà	Tirania
Methexis / participació	Intuitiu	República
Mímesis / Imitació	Discursiu	Bé
Reminiscència	Dialèctica / dialèctica	Eikasia
Opinió (doxa)	Ànima racional	Pistis
Ciència (episteme)	Ànima irascible	Rei filòsof
Món Sensible	Ànima concupiscible	Guardians
Món Intel·ligible	Monarquia	Treballadors
Amor platònic	Timocràcia	Paideia
Nòesi	Aristocràcia	

Pregunta 4

Plató	Sòcrates	Aristòtil	Heràclit	Parmènides
Món				
Sensible-intel·ligible Participació Imitació Idees Bé	Món sensible Conceptualisme	Món sensible Finalisme Substància Matèria i forma Motor immòbil	Món sensible-esdevenir Necessitat Canvi universal Foc universal Logos	Ser (món intel·ligible) No-ser (m. sensible) Ser
Coneixement				
Idees Fora de la ment Ascens símil línia dialèctica-Dialèctica Reminiscència	Conceptes universals Dins de la ment Mètode dialèctic Ironia-maièutica Maièutica	Conceptes universals Fonament objectiu Procés d'abstracció Il·luminació entenim.	Logos - raó universal	Via de la veritat Via de l'opinió
Ànima				
Concupiscible, irascible, racional Immortalitat		Vegetativa, locomotiva, racional Immortalitat	Logos individual	
Moral i ètica				
Eudemonisme moral Felicitat Intel·lectualisme ètic Virtut – vida mixta	Eudemoisme moral Felicitat Intel·lectualisme ètic Virtut - saviesa (frònesi)	Eudemonisme moral Felicitat Intel.lectualisme ètic		

Política República Classes socials Sistemes de govern				

Pregunta 5

Idea principal del text	Conceptes amb els quals es pot relacionar
Democràcia	Segons Plató → tergiversa la veritat, l'oculta sota arguments que són falàcies. Contra Plató → Avui en dia és el sistema polític que s'ha demostrat més just i correcte perquè permet que tots estem representats políticament. Democràcia grega → ECCLESIA: participació de tots els ciutadans amb dret a vot. Democràcia parlamentària actual → Representants del poble.
Veritat	Relació opinió-ciència / en Plató les matemàtiques eren el model de ciència. La Dialèctica tenia una clara inspiració matemàtica. Plató no podia admetre una ciència del que és sensible (Física). La utilitat actual de la matemàtica és la seva aplicació a la realitat sensible (Física matemàtica actual).
Societat	República platònica → règim autoritari (dictatorial) Societat actual → Societat lliure i de dret → drets humans, no hi ha estaments (des del nivell més baix es pot arribar al més alt)
Ànima	Plató → explicació precientífica → tres parts de l'ànima. Explicació científica → Amb S. Freud i altres es cerca una explicació científica de la ment.
Amor	Amor platònic → superar l'amor ordinari que cerca la bellesa particular per assolir l'amor absolut, universal, que persegueix la bellesa en si, la idea de les idees → el BÉ En l'actualitat és un sentiment, emoció i passió, amb una fort base fisiològica i bioquímica → reduccionisme científic. Plató té una postura idealista, mentre que actualment la posició és realista.
Coneixement	Símil de la línia (llibre VI de la República) i Mite de la Caverna (llibre VII de la República). El vertader coneixement està en el món intel·ligible. Dialèctica – Reminiscència. Actualment el coneixement més segur i fonamentat és el coneixement científic (mètode científic). Es prescindeix d'elements transcendentals, d'un més enllà. Els valors estan en el món sensible, no en un món intel·ligible inabastable. El mètode científic parteix d'hipòtesis per poder explicar els fenòmens (raonament creatiu) i contrasta experimentalment les hipòtesis (aspecte deductiu) per confirmar-les o refutar-les. El criteri de demarcació científic és des de Karl Popper el falsacionisme. Perquè un coneixement sigui científic ha de ser falsable, és a dir, que s'ha de poder comprovar o falsar (que es pugui demostrar la seva falsedat).

Descartes (1595 - 1650)

Context històric

Filosofia moderna → ss. XV – XVI (Renaixement) fins mitjans del s. XIX

Antropocentrisme contra Teocentrisme medieval (escolàstica)

Problema del mètode (racionalisme i empirisme) / Ideal de Ciència.

Revolució científica

Subjectivisme

Racionalisme → raó humana, menyspreu ct. Sensible → Idees innates = ct. Universal i necessari = Ciència Universal → admiració per les matemàtiques (Descartes, Leibniz, Malebranche, Spinoza...) → mecanicisme.

Empirisme → experiència sensible = criteri de veritat → Negació idees innates = negació ct. Universal i necessari (Francis Bacon, Hobbes, Locke, Hume...)

Preocupació per dilucidar el problema del coneixement

Preguntes 1, 2, 3

Conceptes clau:

Mètode	Intuïció	Si fallor, sum (S. Agustí)
Mathesis universalis	Síntesi	Cercle viciós
Matemàtica	Deducció	Criteri d'evidència
Regles per a la direcció de l'espèrit	Ordre	Voluntat / enteniment
Discurs del Mètode	Intuïció de conjunt	Problema de l'error
La Fléche	Enumeració i revisió	Argument ontològic
Evidència	Ordo cognoscendi / lògica del descobriment	Res extensa
Precipitació / prevenció	Meditacions Metafísiques	Res cogitans
Claretat i distinció	Principis de Filosofia	Déu
Dubte escèptic / metòdic	Ordo essendi	Dualisme cartesià
Naturalesa simple	Adventícies	Glàndula pineal
Naturaleses compostes	Factícies	Accions / passions
Innata	Dubte hiperbòlic	Esperits animals
Anàlisi	Cogito	Mecanicisme

Pregunta 4

Descartes	Plató	Spinoza	Hume	**ALTRES**
Món				
Res cogitants Res extensa Déu Mecanicisme	Món intel·ligible Món sensible Demiurg Exemplarisme	Substància Atributs / modes Paral·lelisme psicofísic Determinisme	Món = creença "Negació" causalitat "Negació" substància Experiència	Estoïcisme
Coneixement				
Innatisme idees Ct. Racional Mètode Mathesis universalis Intuïció Problema de l'error	Idees innates Reminiscència Mètode dialèctic Dialèctica Intuïció Graus coneixement	Raó / pensament Mètode geomètric Ètica demostrata	Negació idees innates Ct. Empíric Mètode Negació Mathesis Un. Percepcions Criteri empirista	Locke Berkeley Sòcrates Aristòtil
Ànima				
Unió accidental Comunicació subst. Esperits animals Accions / passions	Unió accidental Participació / imitació Funcions de l'ànima	Paral·lelisme psicofísic Mode de l'extensió - mode del pensament Accions / passions	Negació de l'ànima Memòria / Id.personal Neg. Subst. Pensant	

Pregunta 5

Idea principal del text	Conceptes amb els quals es pot relacionar
Mètode	Avui en dia el problema del mètode s'ha d'enfocar des de la discussió al voltant del mètode científic. La ciència es fonamenta en el mètode hipotètic-deductiu. L'esforç realitzat durant la Filosofia Moderna, amb autors com Descartes, Bacon, Galileo, Newton, etc., ens ha permès disposar actualment del mètode científic, que en té els seus origens en els treballs de tots aquells autors. El problema del mètode en l'actualitat s'ha centrat en la crítica a la inducció. El problema de la inducció en la ciència ha preocupat a Karl Popper, qui ha proposat com a mètode per contrastar una hipòtesi, la refutabilitat o falsabilitat de la hipòtesi, en lloc de la verificabilitat, que ocasiona el problema de la inducció.
Matemàtiques	En temps de Descartes es tenia com a model de ciència les matemàtiques. Actualment i gràcies als plantejaments de Descartes i els seus contemporanis, la ciència ha evolucionat en el coneixement de la realitat gràcies a l'aplicació de les matemàtiques a la investigació de la natura, apareix així la Física moderna, que és alhora un model de ciència que permet parlar sobre la realitat amb objectivitat (proposicions sintètiques)
Coneixement	Es pot seguir un plantejament semblant als continguts anteriors. Actualment cal sostenir un plantejament mixt: l'experiència és el fonament de la investigació científica (comprovació, verificació) i la raó és l'eina que permet construir hipòtesis i teories científiques per a explicar l'experiència (demostració, lleis, teories...).
Idees innates	L'innatisme de les idees en l'actualitat no se sosté amb la radicalitat del racionalisme, però si que es considera que la ment humana té una estructura perceptiva i intel·lectiva que condiciona el coneixement de la realitat. No existeixen les idees innates, però si una estructura cognoscitiva que permet comprendre la realitat a escala humana.
Ànima	El concepte cartesià era dualista. Actualment el dualisme no està vigent. La postura de la ciència és un monisme materialista: cós i ànima formen una única sustància, sent l'ànima la ment humana que és un producte funcional dels processos bioquímics del cervell humà. No obstant persisteixen corrents filosòfiques que sostenen concepcions dualistes, fins i tot en el camp de la ciència (Jon Eccles). Veure, per exemple, el llibre “El Yo y su Cerebro” de Karl Popper i John Eccles.
Déu	El concepte de Déu en Descartes està molt lligat al pensament de l'època, molt condicionada per la tradició precedent. Actualment, la idea de Déu és, en l'àmbit científic, una hipòtesi més de treball sobretot en la reflexió cosmològica sobre l'origen de l'univers. Per exemple, l'argument del disseny sosté que l'univers pot ser el resultat d'una ment ordenadora, un dissenyador còsmic, d'aquí se seguiria la versió fort del principi antròpic.

Selecció de textos

René Descartes: amor, emoció de l'ànima

El amor es una emoción del alma causada por el movimiento de los espíritus [animales], que la incita a unirse voluntariamente a los objetos que le parecen convenientes. El odio es una emoción causada por los espíritus, que incita al alma a separarse de los objetos que le parecen nocivos. Digo que estas emociones son causadas por los espíritus, para distinguir el amor del odio, que son pasiones dependientes del cuerpo, tanto en cuanto juicios que llevan al alma a unirse voluntariamente con las cosas que considera buenas o a separarse de las que estima malas, como en cuanto emociones que estos mismos juicios excitan en el alma.

_____

Les passions de l´âme, a.79 (Oeuvres philosophiques, 3 vols.; Garnier, París 1973, vol. 3, p. 1012-1013).

René Descartes: atributs i modes

Cuando hablo aquí de modos, no quiero decir otra cosa que lo que nombro en otra parte atributos o cualidades. Mas cuando considero que la sustancia es por aquéllos afectada o variada, me sirvo particularmente del nombre de modos; y cuando por esta variación puede ser denominada así, nombro cualidades a aquellas diversas maneras, causa de que sea nombrada sustancia; en fin, cuando pienso más generalmente, que estos modos o cualidades existen en la sustancia, sin considerarlos de otro modo que como dependientes de esta sustancia, les llamo atributos. Y puesto que no debo concebir en Dios variedad ni cambio de ninguna clase, no digo que no haya en Él modos o cualidades, sino solamente atributos; lo mismo que en las cosas creadas llamo también atributo, y no modo o cualidad, a lo que se encuentra siempre en ellas inalterable, como la existencia y la duración, en la cosa que existe y dura. [....]

Podemos también considerar el pensamiento y la extensión como constituyentes de la naturaleza de las sustancias inteligente y corpórea, y entonces no debemos concebirlos sino como la sustancia pensante y extensa.

_____

Los principios de la filosofía, n. 56, 63 (Editorial Reus, Madrid 1925, p. 50-56).

René Descartes: clases d'idees adventícies

Se me ofrece aún otra vía para averiguar si, entre las cosas cuyas ideas tengo en mí, hay algunas que existen fuera de mí. Es a saber: si tales ideas se toman sólo en cuanto que son ciertas maneras de pensar, no reconozco entre ellas diferencias o desigualdad alguna, y todas parecen proceder de mí de un mismo modo; pero, al considerarlas como imágenes que representan unas una cosa y otras otra, entonces es evidente que son muy distintas unas de otras. En efecto, las que me representan sustancias son sin duda algo más, y contienen (por así decirlo) más realidad objetiva, es decir, participan por representación de más grados de ser o perfección, que aquellas que me representan sólo modos o accidentes.

_____

Meditaciones metafísicas con objeciones y respuestas, Meditación tercera (Alfaguara, Madrid 1977, p. 35).

René Descartes: deducció

Además de la intuición hemos añadido aquí otro modo de conocer; el que tiene lugar por deducción: por la cual entendemos todo aquello que se sigue necesariamente de otras cosas conocidas con certeza. [...] Así pues, distinguimos aquí la intuición de la mente de la deducción en que ésta es concebida como un movimiento o sucesión, pero no ocurre de igual modo con aquélla; y además, porque para ésta no es necesaria una evidencia actual, como para la intuición, sino que más bien reciben en cierto modo de la memoria su certeza.

_____

Reglas para la dirección del espíritu, Regla III (Alianza, Madrid 1984, p. 76-77).

René Descartes: el «genio maligno»

Así pues, supondré que hay, no un verdadero Dios -que es fuente suprema de verdad-, sino cierto genio maligno, no menos artero y engañador que poderoso, el cual ha usado de toda su industria para engañarme. Pensaré que el cielo, el aire, la tierra, los colores, las figuras, los sonidos y las demás cosas exteriores no son sino ilusiones y ensueños, de los que él se sirve para atrapar mi credulidad. Me consideraré a mi mismo como sin manos, sin ojos, sin carne, sin sangre, sin sentido alguno, y creyendo falsamente que tengo todo eso. Permaneceré obstinadamente fijo en ese pensamiento, y si, por dicho medio, no me es posible llegar al conocimiento de alguna verdad, al menos está en mi mano suspender el juicio. Por ello, tendré sumo cuidado en no dar crédito a ninguna falsedad, y

dispondré tan bien mi espíritu contra las malas artes de ese gran engañador que, por muy poderoso y astuto que sea, nunca podrá imponerme nada.

_____
Meditaciones metafísicas, con objeciones y respuestas, Meditación primera (Alfaguara, Madrid 1977, p. 21).

René Descartes: el cogito

Así pues, considerando que nuestros sentidos en algunas ocasiones nos inducen a error, decidí suponer que no existía cosa alguna que fuese tal como nos la hacen imaginar. Y puesto que existen hombres que se equivocan al razonar en cuestiones relacionadas con las más sencillas materias de la geometría y que incurren en paralogismos, juzgando que yo, como cualquier otro, estaba sujeto a error, rechazaba como falsas todas las razones que hasta entonces había admitido como demostraciones. Y, finalmente, considerando que hasta los pensamientos que tenemos cuando estamos despiertos pueden asaltarnos cuando dormimos, sin que ninguno en tal estado sea verdadero, me resolví a fingir que todas las cosas que hasta entonces habían alcanzado mi espíritu no eran más verdaderas que las ilusiones de mis sueños. Pero inmediatamente después, advertí que, mientras deseaba pensar de este modo que todo era falso, era absolutamente necesario que yo, que lo pensaba, fuese alguna cosa. Y dándome cuenta de que esta verdad: pienso, luego soy, era tan firme y segura que todas las más extravagantes suposiciones de los escépticos no eran capaces de hacerla tambalear, juzgué que podía admitirla sin escrúpulo como el primer principio de la filosofía que yo indagaba.

_____
Discurso del método, dióptrica, meteoros y geometría (Alfaguara, Madrid 1981, p. 25).

René Descartes: origen del error

Por todo ello, reconozco que no son causa de mis errores ni el poder de querer por sí mismo, que he recibido de Dios [...] ni tampoco el poder de entender, pues como lo concibo todo mediante esta potencia que Dios me ha dado para entender, sin duda todo cuanto concibo lo concibo claramente, y no es posible que en esto me engañe. ¿De dónde nacen, pues, mis errores? Sólo de esto: que, siendo la voluntad más amplia que el entendimiento, no la contengo dentro de los mismos límites que éste, sino que la extiendo también a las cosas que no entiendo y, siendo indiferente a éstas, se extravía con facilidad, y escoge el mal en vez del bien, o lo falso en vez de lo verdadero.

_____
Meditaciones metafísicas con objeciones y respuestas, Meditación cuarta (Alfaguara, Madrid 1977, p. 49).

René Descartes: la evidencia

El primero [principio] consistía en no admitir cosa alguna como verdadera si no se la había conocido evidentemente como tal. Es decir, con todo cuidado debía evitar la precipitación y la prevención, admitiendo exclusivamente en mis juicios aquello que se presentara tan clara y distintamente a mi espíritu que no tuviera motivo alguno para la duda.

_____
Discurso del método, Segunda parte (Alfaguara, Madrid 1981, p. 15).

Hume (1711 - 1776)

Context històric

Filosofia moderna → ss. XV – XVI (Renaixement) fins mitjans del s. XIX

Antropocentrisme contra Teocentrisme medieval (escolàstica)

Problema del mètode (racionalisme i empirisme) / Ideal de Ciència.

Revolució científica

Subjectivisme

Racionalisme → raó humana, menyspreu ct. Sensible → Idees innates = ct. Universal i necessari = Ciència Universal → admiració per les matemàtiques (Descartes, Leibniz, Malebranche, Spinoza...) → mecanicisme.

Empirisme → experiència sensible = criteri de veritat → Negació idees innates = negació ct. Universal i necessari (Francis Bacon, Hobbes, Locke, Hume...)

Preocupació per dilucidar el problema del coneixement

Preguntes 1, 2, 3

Conceptes:

Empirisme	Microscopi de Hume /criteri empirista	Relacions d'idees
Tractat sobre la N. Humana	Substància	"Forquilla de Hume"
Newton	Causalitat	Matemàtiques
Negació idees innates	Associació d'idees	Costum
Qüestions de fet	Semblança	Creença
Impressions= sensacions i sentiments	Contigüitat (espai i temps)	Conexió necessària
	Relació causa-efecte	Força suau (Newton)
Percepcions forts, intenses	Idea de jo	Problema de la inducció
Percepcions dèbils	Idees simples	Escepticisme i fenomenisme
Idees	Idees complexes	El sentiment
Còpies de les impressions	Crítica idees generals o abstractes	Moral / religió
Causes desconegudes	Nominalisme	

Pregunta 4

Hume	Epicur	Locke	Descartes	**ALTRES**
Món Món = creença "Negació" causalitat "Negació" substància Experiència	Física Àtoms Forma, extensió, pes Moviment vertical Parènclisis	Realisme crític proper al cartesianisme Ment substancial Coses materials existeixen Qualitats primàries Qualitat secundàries	Res cogitants Res extensa Déu Mecanicisme	Berkeley
Coneixement Negació idees innates Ct. Empíric Mètode Negació Mathesis Un. Percepcions Criteri empirista Rel. Idees/ Q. de fet Escepticisme	Negació idees innates Experiència Canònica Sensació (aisthesis) Prolepsis, Pathe...	Negació idees innates Exp. Externa / Interna Idees de sensació Idees de reflexió Simples i complexes Substància / causa Matemàtiques i Física	Innatisme idees Ct. Racional Mètode Mathesis universalis Intuició Problema de l'error Matemàtiques	Berkeley Occam
Ànima Negació de l'ànima Memòria / Id.personal Neg. Subst. Pensant	Formada per àtoms esfèrics Mor amb el cós	Ment substancial → Identitar personal → Memòria	Unió accidental Comunicació subst. Esperits animals Accions / passions	Berkeley Plató

Ètica Sentiment universal Emotivisme moral Utilitarisme	Plaer Ataraxia / aponia Desigs Tetrafàmac Contra la política			
Política Utilitarista i positivista Societat → utilitat Religió → utilitat		Estat de naturalesa Dret natural Contracte social per protegir el dret a la propietat.		

Pregunta 5

Idea principal del text	Conceptes amb els quals es pot relacionar
Impressions i idees Coneixement	L'empirisme en general i el de Hume en particular ha estat un fonament filosòfic molt important per a la ciència actual. La crítica empirista de Hume afirma que tot coneixement es redueix a l'experiència. Es tracta d'una crítica molt radical que actualment està molt més matisada, ja que es considera que encara que el coneixement comença en l'experiència, existeixen estructures cognoscitives prèvies a l'experiència que condicionen la mateixa experiència. La psicologia parla avui de la percepció i de les seves lleis, d'una forma semblant a la de Hume, però ressalta que la percepció és un procés psicofísic on intervé també l'estructuració que imposa la ment a les sensacions empíriques. La teoria psicològica de la Gestalt considera que la percepció és un tot configurat per un sequit de lleis que l'organitzen: semblança, continuïtat, tancament, proximitat, constància, etc.
Ànima – jo	El concepte actual de jo té els seus orígens en la reflexió de Hume. El seu pensament ha facilitat el desenvolupament de la psicologia empírica. Avui en dia, el concepte de jo és entès com a una il·lusió, una funció integradora de múltiples estats mentals i processos cerebrals. El jo és un agregat d'estats mentals, i en aquest aspecte coincideix amb Hume.
Idees generals o abstractes	Hume comença fent una crítica radical a les idees generals. Tota idea ha de provenir d'alguna impressió, no podem induir idees abstractes, com la de l'ànima, a partir de la experiència, perquè en l'experiència no existeix cap impressió que li correspongui. Assumeix una postura clarament nominalista. Hume s'enfrenta amb la seva crítica al problema de la inducció, que en l'actualitat s'ha replantejat Karl Popper, seguint el camí de Hume, demostrant que la inducció no pot ser un criteri científic suficient en la comprovació d'una hipòtesi. Popper proposa substituir el criteri de verificabilitat, basat en el raonament inductiu, per el criteri de refutabilitat o falsabilitat, fonamentat en el model deductiu del modus tollens, és a dir, és suficient amb trobar un sol cas que invalidi una hipòtesi per a poder-la falsar.
Escepticisme	La conseqüència de la filosofia de Hume és el escepticisme i el fenomenisme. Es nega a creure en tot allò que no es correspongui amb les impressions sensibles. Actualment la postura en la ciència és similar, però guardant les distàncies. Es manté el criteri empirista i un escepticisme sobre tot allò que no tingui un fonament en l'experiència. La ciència actual es fonamentalment empírica, el seu mètode, l'hipotèticodeductiu, es fonamenta en l'experiència com context de contrastació de les hipòtesis. L'escepticisme és avui en dia un instrument en mans del científic per demarcar el coneixement científic (problema de la demarcació). Aquesta postura escèptica davant els sabers dubtosos va quedar clarament definida per Popper al formular el problema de la demarcació dient que per a que un coneixement sigui científic ha de ser falsable.

Stuart Mill (1806-1873)

Context històric

Filosofia burguesa del S. XIX / Revolució industrial / Cerca d'una filosofia política que reflexioni sobre les necessitats reals de la societat i garanteixi el benestar social.
Liberalisme polític → Estat mínim = mínima intervenció de l'Estat en el projecte individual dels ciutadans → afavorir el progrés individual en el context del progrés social.
Influències: empirisme de Hume, utilitarisme de Bentham, associacionisme psicològic de James Mill, teoria de la societat industrial de Saint-Simon i Comte.

Preguntes 1, 2, 3

Conceptes:

Utilitarisme → utilitat = criteri de felicitat. Felicitat pel nombre més gran de persones. Felicitat = plaer= absència de dolor Utilitarisme = empirisme → els sentiments morals no són innats sinó adquirits socialment. Utilitarisme no suposa que cadascú hagi de buscar la seva pròpia felicitat, sinó que cadascú ha de buscar la felicitat de tots. Utilitarisme → Ètica: Teleològica (sentit actes humans per la seva finalitat) Conseqüencialista (el bé es mesura per les conseqüències) Prudencial (prudència primer criteri d'utilitat) Agregativa (es pot fer un càlcul o suma de plaers-felicitat)	Utilitarisme de l'acte → cada acció té conseqüències que ens permeten jutjar el seu valor (Bentham) Utilitarisme de les regles → el bé o el mal no es poden jutjar des d'una acció concreta, sinó des de regles o criteris més universals (J.S. Mill) Quantitat dels plaers (Bentham) Qualitat dels plaers (J.S.Mill) Fonament de l'utilitarisme → dignitat humana. Felicitat → autodesenvolupament / Individualitat. Individualitat – Col·lectiu social Justícia utilitarista = igualtat d'oportunitats, no tots iguals (liberalisme) La llibertat = no imposició dels interessos comuns sobre els individus. La llibertat està per davant de la democràcia. Utilitat de la llibertat per a la felicitat → caracter instrumental de la llibertat.	No tots poden ser lliures → nens, deficients psíquics, els delinqüents... Educació → una societat educada és més lliure. Educació però no uniformització Estat mínim (liberalisme) L'Estat ha de legislar cercant la màxima utilitat general. Llibertat de la dóna. Acció bona → segons les seves conseqüències. Lleis que regeixen la vida: materials (deterministes, necessàries) i psicològiques (causalitat no rígida que permet fonamentar la llibertat) El que la persona és depen de l'educació i del caràcter. La societat no pot coaccionar la llibertat individual. La llibertat individual permet augmentar la felicitat dels individus.

Pregunta 4

	Mill	**Bentham**	**Hume**	**Epicur**
Utilitarisme	Felicitat: qualitat dels plaers Cal diferenciar entre satisfacció privada i pública. El sacrifici d'un individu pel ben públic és la virtut més alta (utilit. Altruista) Utilitarisme de la regla	Felicitat: quantitat dels plaers. Màxim de bé i mínim de dolor. Identifica felicitat individual i felicitat social. Anar contra la satisfacció d'un desig individual és anar contra la humanitat (utilitilitarisme Individualista) Utilitarisme de l'acte Càlcul quantitatiu dels plaers	Sentiment universal Emotivisme moral → la moral no és objecte de la raó sinó del sentiment. És bo allò que és útil → Utilitarisme	Felicitat = plaer Moral = cercar els plaers que ens fan feliços. Epicureïsme = hedonisme Plaers catastemàtics → satisfacció d'una necessitat. Plaers cinètics → continuar el plaer quan ja no és necessari. Epicur → plaers catastemàtics i qualitatius = amistat, etc. Càlcul prudent dels plaers
Llibertat	La societat no pot legislar sobre la vida privada. L'individu pot fer el que vulgui mentre no perjudique a un altre (principi del dany) Estem condicionats en els nostres actes		Les nostres accions estan condicionades, però això no és obstacle per considerar-nos lliures.	
Política		El projecte de Bentham → sistema perfecte de govern = produir la màxima felicitat possible per al màxim de persones. Els mitjans són la raó i la llei.		

Pregunta 5

Idea principal del text	Conceptes amb els quals es pot relacionar
Felicitat	Cal valorar que la felicitat que defensa l'utilitarisme fonamentada en el plaer ens pot conduir a un hedonime, és a dir, a considerar únicament allò que ens produeix plaer com a bo, oblidant altres coses importants de la vida humana (el sacrifici, la lluita personal, l'esforç,..). L'utilitarisme defensa el bé comú, però es pot caure en l'idealisme, ja que aquesta filosofia es pot degradar en un individualisme egoïsta. La filosofia de Nietzsche podria ser un exemple d'aquest gir cap a l'individualisme a partir d'una visió pragmatista.
Criteri d'utilitat	Considerar solament allò que és útil com a important per a una societat, ens pot fer caure en un materialisme reduccionista, un pragmatisme (solament allò que és pràctic val) on es valori únicament allò que serveixi per a alguna cosa. Una visió com aquesta portada a l'extrem podria endur una societat a no valorar la dimensió espiritual de l'ésser humà, un aspecte important encara que no es pugui traduir en aspectes pràctics.
Llibertat	El concepte de llibertat del liberalisme, fonament de l'utilitarisme, és una proposta que defensa la igualtat d'oportunitats per a tots i el respecte a la llibertat de l'altre. Això és una idea molt progressista i sembla la més adequada a la condició humana. No obstant, aquest és un ideal molt fàcil de manipular per aconseguir fites egoistes i de gran injustícia social. El sistema capitalista en molts casos és un exemple d'aquest liberalisme: l'explotació dels treballadors, l'enriquiment immoral amb el suport de la llei, etc. Cert que no hauríem de caure en un intervencionisme polític, però la política hauria de vetllar perquè aquests ideals liberals no es degradin i es converteixin en allò contrari que defensen.

Nietzsche (1844 - 1900)

Context històric

Filosofia contemporània → comença amb Hegel (mitjans del s. XIX)

Periode de canvis en diferents contextos: ciència natural (evolucionisme), revolució industrial, irracionalisme filosòfic, etc., sorgiment d'una gran diversitat de corrents de pensament. El factor denominador común és l'oposició als plantejaments de la filosofia idealista hegeliana.

Idealisme → no hi ha més realitat que la idea de la realitat (principi d'immanència): Fichte, Hegel, Schelling...

Corrents filosòfiques oposades a la filosofia hegeliana (ss. XIX y XX):

- Positivisme: Valora l'objectivitat de l'experiència contra la filos. Hegeliana (Compte, Stuart Mill, Spencer...)
- Marxisme: continua el pensament hegelià invertint la relació entre el pensar i el fer → Idea --- Matèria
- Vitalisme: Nega, contra Hegel, que la raó pugui captar la vida, que és la realitat bàsica (Nietzsche, Dilthey, Bergson, Ortega i Gasset...)
- Fenomenologia: Es dirigeix a les coses mateixes en quan dades de la conciència. El fenòmen configura la realitat (Husserl, Max Scheller...)
- Existencialisme: Defensa a cada subjecte davant el Subjecte Totalitzador hegelià → individualisme (Kierkegaard, Heidegger, Sartre...)
- Neopositivisme, positivisme lògic, filosofia analítica: s'oposa a Hegel al considerar que aquest utilitza el llenguatge de manera improcedent.

Influències en Nietzsche → Schopenhauer, Wagner, filosofia grega...

Nietzsche es caracteritza sobretot per la seva filosofia de clara tendència individualista.

Preguntes 1, 2, 3

Conceptes clau:

Vitalisme	Creador de valors	Etern Retorn
Arthur Schopenhauer	Nihilisme	Heràclit / estoïcisme
Així parlà Zaratustra	Moral dels esclaus	Camell
Ecce Homo	Moral dels senyors	Lleó
Transmutació dels valors	Religió / Cristianisme	Infant
La Vida	Valors del ramat	Individualisme
Voluntat de poder	Dionís	Richard Wagner
Evolució / lluita per la vida	Apol·lo	Amor fati
Superhome	Perspectivisme	

Pregunta 4

Nietzsche	Schopenhauer	Freud	Estoïcisme (Zenó)	Marx	**Altres**
Món Vida Voluntat de poder Evolució Etern retorn Amor fati	** Vida Voluntat Fenomenisme (no materialisme) Pesimisme	Eros (pulsió vida) Pulsió de mort Evolució	** Materialisme Déu/ panteisme Logos Física Retorn cíclic Apatheia Determinisme Destí	** Matèria Materialisme dialèctic Materialisme històric Inversió de Hegel	** Heràclit Hegel
Coneixement Veritat Perspectivisme Substància	Intuïció Idees eternes Fenomen	Inconscient	Raó universal Negació idees innates. Criteri de veritat		** Plató Hume

			→ evidència.		
Societat, ètica, valors Nihilisme Moral dels esclaus Moral dels senyors Apol·lini Dionisíac Superhome Valors tradicionals		** Repressió Moral tradicional Principi del plaer Super-jo Ello Eros / pulsió mort Sublimació Complex d'Edip	** Passió (pathos) → desvia a l'home de la raó Apatheia Abstinència de passió i plaers.	** Superestructura Valors tradicionals Societat comunista Capitalisme Essència humana Nou home Alienació	Feuerbach Plató

Pregunta 5

Idea principal del text	Conceptes amb els quals es pot relacionar
Etern Retorn	L'etern retorn és una repetició infifnita del mateix, un pensament que ens recorda el cicle còsmic d'Heràclit o dels estoics. Avui en dia, teories com la del retorn cíclic s'han criticat amb objeccions que les desautoritzen. Una de les objeccions més conegudes és que si tot torna a repetir-se sempre de la mateixa manera, no es repeteix res. Como deia Leibniz amb el seu principi d'identitat dels indiscernibles, dues coses idèntiques són la mateixa cosa. No obstant, intentant trobar algun paral·lelisme actual, podríem recórrer a la teoria del big-bang, l'univers podria arribar a ser cíclic i tancar-se sobre si mateix. Si això fora així, estaríem fent un plantejament que seria semblant al de Nietzsche, però guardant molt les distàncies.
El superhome	La idea de superhome és l'objectiu del pensament de Nietzsche, el concepte de que l'home ha de ser superat. Aquest plantejament es fonamenta en una interpretació pròpia de la teoria de l'evolució, en la que Nietzsche accentua la importància de la força de la vida. Una concepció semblant ha influït en determinades ideologies del segle XX, sobretot en les de caràcter nacionalsocialista alemanya o en plantejaments fascistes radicals. Des del sentit comú no es pot defensar aquesta idea perquè la teoria de l'evolució no apunta a un finalisme i res ens autoritza a afirmar que l'home ha de ser superat. Un plantejament així en l'actualitat, amb tot el que suposa, implica una negació dels drets humans i va en contra de la vida, a l'inrevés del que Nietzsche volia defensar.
Nihilisme	La negació dels valors tradicionals ha de ser la base o punt de partida per edificar una nova moral. El nihilisme és la conseqüència de la negació dels valors, però no es tracta d'una conseqüència terminal i sense sortida; Nietzsche la considera la condició de partida necessària per començar a crear els nous valors. Actualment una concepció semblant va en contra dels drets humans. Els valors que Nietzsche anomena tradicionals protegeixen els més dèbils, i en aquest sentit van en contra de la selecció natural evolucionista; però solament aquest tipus de valors tenen un caràcter humanista. La Declaració Universal dels Drets Humans vol ser una carta universal que vetlli precisament pels valors fonamentals per protegir la vida humana i tot el que comporta. En aquest sentit va contra el nihilisme i la creació dels valors del més fort, on els dèbils no tenen cabuda.
Amor Fati	És la filosofia d'acceptar el que l'evolució eterna i cíclica ens imposa. Però no solament acceptar-lo sinó també amar-lo. L'harmonia universal es manifesta en l'home i provoca un sentiment d'acceptació del devenir que Nietzsche anomena “amor fati”, és una manera d'acceptar el nostre destí. Recorda molt als plantejaments estoïcistes. Actualment, pot ser un plantejament acceptat per diverses filosofies davant el desconeixement del destí de la nostra existència. Davant d'una època de crisi de valors i també d'individualisme com la que vivim, “l'amor fati” de Nietzsche representa un conformisme que coincideix amb el pensament científic actual.